

นฤมล จ้าวสุวรรณ*

จาก “Der Pilger Kamanita”
เป็น “The Pilgrim Kamanita”
และ “กามนิต”



เมื่อผู้เขียนได้อ่านหนังสือเรื่อง “กามนิต” เป็นครั้งแรกสมัยยังเป็นนักเรียนนั้น มีความรู้สึกว่าเป็นหนังสือที่ เสริฐโยโกเศศ และ นาคะประทีป แต่งขึ้นเอง ไม่เคยมีความคิดว่าเป็นหนังสือแปล แม้ภายหลังจะทราบว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่แปลมาจากภาษาอังกฤษก็ตาม ยิ่งได้ทราบว่าภาษาต้นฉบับเป็นภาษาเยอรมันและเขียนโดยชาวเดนมาร์กก็ยังแปลกใจมากขึ้น เมื่อผู้เขียนมีความรู้ภาษาอังกฤษดีขึ้นก็ไร้จะได้เห็นต้นฉบับภาษาอังกฤษและคิดว่าฉบับภาษาอังกฤษคงจะใช้ภาษาที่มีความไพเราะมากเช่นเดียวกับฉบับแปลเป็นภาษาไทย และต่อมาผู้เขียนได้เรียนภาษาเยอรมันก็ยังปรารถนาจะได้เห็นต้นฉบับภาษาเยอรมันและเชื่อว่าต้นฉบับภาษาเยอรมันคงจะไพเราะที่สุดเป็นแน่เพราะเป็นฉบับดั้งเดิม ผู้เขียนได้พยายามเสาะหา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ต้นฉบับภาษาเยอรมันมาเป็นเวลานานหลายปี และเพิ่งประสบความสำเร็จในปีที่แล้ว (๒๕๓๑) เมื่อผู้เขียนไปทำงานที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่ไม่ได้ต้นฉบับจากประเทศเยอรมนี หากได้มาจากประเทศเคนมาร์ค ผู้ประพันธ์เรื่องกามนิตในภาษาเยอรมันคือ Karl Gjellerup ชาวเคนมาร์ค ซึ่งมีผลงานเขียน (ภาษาเยอรมัน) และแปล (จากภาษาเคนมาร์คเป็นภาษาเยอรมัน) หลายเรื่อง

ต้นฉบับ “กามนิต” ชื่อว่า “Der Pilger Kamanita” ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๐๖ จำนวน ๑๐๐๐ เล่ม ตีพิมพ์ครั้งที่ ๒ ใน ค.ศ. ๑๙๐๗ อีกจำนวน ๑๐๐๐ เล่ม ขณะที่เขียนหนังสือเล่มนี้เขาอยู่ที่เมือง Dresden ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเยอรมนีตะวันออก

หนังสือแปลเรื่อง “กามนิต” นั้น ทุกคนยอมรับว่าเป็นหนังสือแปลยอดเยี่ยม เช่นเดียวกับ “สามก๊ก” หรือ “ราชาธิราช” จนกระทรวงศึกษาธิการจัดทอนเนื้อหาเฉพาะภาคพื้นดินไปแปลงชื่อเป็น “วสิฏฐิ” และใช้เป็นแบบเรียนประเภทหนังสือกวีนิพนธ์ผู้ที่ได้อ่านทุกคนต่างยอมรับกันว่าเป็นหนังสือที่มีความไพเราะทั้งภาษา ทั้งทำนองการเขียนและการเลือกใช้คำศัพท์ และไม่ได้มีสิ่ง

ใดหลงเหลือให้เห็นร่องรอยเลยว่าเป็นหนังสือที่แปลมาจากภาษาอังกฤษ เป็นหนังสือที่ยากจะหาหนังสือแปลและเรียบเรียงเล่มอื่น ๆ มาเปรียบได้

“สันตสิริ” ซึ่งเป็นนามปากกาของ “สงบ สวนสิริ” นักแปลอาวุโส รุ่นเก่าเล่าไว้ว่าเคยใช้หนังสือแปลฉบับภาษาไทยเทียบกับต้นฉบับภาษาอังกฤษ และต้องยอมรับว่างานแปลเรื่องนี้เป็นครูในด้านการแปลเล่มหนึ่ง

อนึ่ง พระยาอนุนามราชชนได้กล่าวว่าแม้ท่านจะเป็นผู้แปลจากภาษาอังกฤษ แต่ไม่เคยบวชและไม่มีความรู้เรื่องภาษาบาลี จึงได้ให้สหายสนิทของท่านคือ พระสารประเสริฐ (นาคะประทีป) ซึ่งไม่มีความรู้เรื่องภาษาอังกฤษเป็นผู้ข้ดเกลสาำนวนแปลของท่านอีกชั้นหนึ่ง เพราะพระสารประเสริฐเป็นผู้ที่มีความรู้แตกฉานในภาษาบาลี ดังนั้นคำศัพท์ และสำนวนที่ใช้อย่างแพรวพราวไพเราะเพราะพริ้งเข้ากับบรรยากาศในท้องเรื่องซึ่งเกิดในประเทศอินเดีย จึงเป็นความสามารถของพระสารประเสริฐโดยแท้ นักปราชญ์ทั้งสองจึงทำงานร่วมกันได้อย่างดี อาจารย์สมศรี สุกุมลนันทน์ บุตรีของพระยาอนุนามราชชนเล่าว่า พ่อแปลหนังสือเล่มนี้

ลงพิมพ์เป็นตอน ๆ ในหนังสือ “ไทยเซหม” รายเดือน แล้วนำมารวมเล่มเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ เพื่อให้เป็นของขวัญวันเกิดแก่สหายรักคนหนึ่งของท่าน ส่วนเรื่องวิธีการแปลจากภาษาอังกฤษนั้น พ่อไม่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่าเป็นการ แปลแบบตรงตัว หรือแปลแบบเอาความ

ผู้เขียนได้นำต้นฉบับภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษมาเทียบกับฉบับแปลภาษาไทย และพอจะสรุปความเกี่ยวกับวิธีการแปลของ John E. Logie ผู้แปลจากภาษาเยอรมันเป็นภาษาอังกฤษ และพระยาอนุนมานราชชน ผู้แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยดังนี้

๑. ผู้แปลมิได้ใช้การแปลตรงตัว หากแต่ใช้วิธีแปลเอาความ

๒. ฉบับแปลภาษาอังกฤษแปลครบทุกย่อหน้า แต่การใช้ภาษาแตกต่างกันเล็กน้อยตามลักษณะของภาษาที่มีโครงสร้างประโยคต่างกัน ส่วนฉบับภาษาไทยมีแปลข้ามไปหลายตอน แต่ผู้แปลก็ได้ชี้แจงว่าบางตอนแปลไม่ได้เพราะไม่เข้าใจ และผู้เขียนเองก็ยอมรับว่า บางตอนในต้นฉบับภาษาเยอรมันบรรยายยาวเกินความจำเป็น ผู้แปลจากฉบับภาษาอังกฤษจึงตัดทอนลงไป ดังนั้นฉบับแปลภาษาไทยจึงใช้คำว่าแปลและเรียบเรียง

เพราะไม่ได้แปลครบทุกใจความ “สันตสิริ” นักแปลที่มีชื่อเสียงเคยเล่าว่าตนเองศึกษางานแปลจากนักแปลรุ่นก่อน ๆ เช่น “แมลงป่องทอง” ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “ความพยายาม” ของพระยาสุรินทราชา และ “กามนิต” เป็นต้น ขณะที่อ่านเทียบภาษาอังกฤษกับภาษาไทยเรื่อง “กามนิต” นั้นเผอิญพระยาอนุนมานราชชน เดินทางมาพบพอดี ท่านจึงถามว่าจะจับผิดท่านหรืออย่างไร และอธิบายว่า บางตอนท่านตัดออกเพราะจะเป็นการ ประนามศาสนาพุทธไปถ้าแปลไปตามต้นฉบับตอนนั้น ๆ

๓. ผู้แปลจากภาษาเยอรมันและผู้แปลจากภาษาอังกฤษมีภูมิหลังเรื่องพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ทำให้การแปลเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน

๔. ผู้แปลจากภาษาอังกฤษค้นคว้าเพิ่มเติมสิ่งที่ยังไม่กระจ่างซึ่งผู้แปลเห็นว่าผู้อ่านคงจะไม่เข้าใจ จึงทำเชิงอรรถรวมทั้งภาคผนวกไว้เพื่ออธิบายให้ผู้อ่านภาษาไทยเข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

๕. ผู้แปลจากภาษาอังกฤษใช้ภาษาแปลในรูปแบบสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะชั้น

ใหม่ขึ้นมา โดยใช้ทำนองหรือลีลาการเขียน ซึ่งเป็นแบบฉบับของตนเองจนไม่มีผู้ใดสามารถลอกเลียนแบบได้ สำนวนและลีลาของต้นฉบับภาษาเยอรมันและฉบับแปลภาษาอังกฤษมีทำนองคล้ายกัน เพราะเป็นภาษาตระกูลเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบของโครงสร้างประโยคและคำศัพท์จึงไม่ต่างกันมาก บางประโยคซึ่งเป็นประโยคสั้น ๆ จึงแทบจะเป็นการแปลตัวต่อตัวได้ ทำนองการเขียนทั้งในภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษเป็นภาษาเขียนธรรมดา มิได้มีความไพเราะเป็นกวีนิพนธ์แต่อย่างใด และมีได้มีความไพเราะเท่ากับฉบับ

แปลเป็นภาษาไทย หนังสือฉบับภาษาเยอรมันก็ได้เป็นงานที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันเท่าใดนัก ส่วนฉบับภาษาไทยใช้ภาษาที่ไพเราะดังกวีนิพนธ์ ดังตัวอย่างในบทที่ ๑ (พระพุทธเจ้าเสด็จกลับเบญจคีรีนคร) ภาษาที่ใช้ในหน้าแรกมีลักษณะคล้ายร้อยยาว เกือบทุกประโยคจะมีสัมผัสระหว่างคำสุดท้ายของประโยคกับคำคำหนึ่งในวรรคถัดไป กอปรด้วยสำนวนโวหารและคำศัพท์ที่แพรวพราวอ่านแล้วไม่ทราบเลยว่าเป็นการแปลจากภาษาอังกฤษเพราะไม่เหลือร่องรอยของสำนวนฝรั่งไว้เลยแม้แต่คำเดียว

ขอยกตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

ภาษาเยอรมัน

EINST wanderte der Buddha im Lande Magadha von Ort zu Ort und kam nach Rajagaha. Der Tag ging schon zur Neige, als der Erhabene sich der Stadt der fünf Hügel näherte. Gleich dem Abglanz einer segnenden Götterhand breiteten sich die milden Strahlen der Sonne über die weite, mit grünen Reisfeldern und Wiesen bedeckte Ebene. Hier und dort zeigten kleine an der Erde hinkriechende Wölkchen, wie aus reinstem Goldstaube, daß Menschen und Ochsen von der Feldarbeit heimkehrten ; und die langgestreckten Schatten der Baumgruppen waren wie von einer regenbogenfarbigen Glorie umgeben. Aus dem Kranze der blühenden Gärten glänzten die Torzinnen, Terrassen, Kuppeln und Türme der Hauptstadt hervor, und in unvergleichlichem Farbensmelz, als wären sie aus Topasen, Amethysten und Opalen gebildet, lag die Reihe der Felsenhügel da.

ภาษาอังกฤษ

As the Master drew near to the City of the Five Hills, day was almost over, and the mildly beneficent rays of the evening sun lay along the green rice-fields and meadows of the far-reaching plain as if they were emanations from a divine hand extended in blessing. Here and there little billowy clouds-of purest gold dust as it seemed-rolled and crept along the ground, showing that men and oxen were plodding wearily homeward from their labour in the fields ; and the lengthening shadows cast by isolated groups of trees were bordered by a halo, radiant with all the colours of the rainbow. Framed in a wreath of blossoming gardens, the embattled gateways, terraces, cupolas, and towers of the capital shone forth, delicately clear as in some fairy vision ; and a long line of rocky eminences, rivalling in colour the topaz, the amethyst, and the opal, were resolved into an enamel of incomparable beauty.

ภาษาไทย

ขณะพระองค์เสด็จมาใกล้เบญจกิริณีนครคือราชฤทธิ เป็นเวลาจวนสิ้นทิวาวาร แดกในยามเย็นกำลังอ่อนลงสู่สมัยใกล้วิกาล ทอแสงแผ่ซ่านไปยังสาละเกษตร แลละลือเห็นเป็นทางสว่างไปทั่วประเทศสุกสลายตา ดูประหนึ่งมีหัตถ์ทิพย์มาปกแผ่อำนวยสวัสดิ์ เบื้องบนมีกลุ่มเมฆเป็นคลื่นซ้อนซับสลับกันเป็นทิวแถว ต้องแสงแดดจับเป็นสีระยิบระยับแววประหนึ่งเอาทรายทองไปโปรยปราย เลื่อนลอยลือ ๆ เรี่ย ๆ ร่ายลงจกขอบฟ้า ชาวนาและโคกมีอยู่ล้าด้วยทรายทราทำงาน ต่างพากันลุ่ม ๆ เดินกลับเคหสถานเห็นไร ๆ เงามู่มั้ไม่อันใดอยู่อยู่กอดเดียว ก็ยียาวออกทุกที ๆ มีขอบปริมณฑลเป็นรัศมีแห่งสี่รัง อันกาดพึงเชิงเทินบ้อมปราการที่ล้อมกรุงรวมทั้งทวารมณฑลเข้านครเล่า มองดูในขณะนั้นเห็นรูปเกล้าได้ชัดเจนแจ่มแจ้งกว่านิมิตไว้ มีสมุทพุ่มไม้ทอดออกคกโอบอ้อมล้อมแน่นเป็นชนัด ถัดไปเป็นทิวเขาสูงตระหง่าน มีสีในเวลาตะวันยอแสงปานจะฉาบเอาไว้เพื่อแข่งกับแสงสีมณีวิเศษ มีบุษยราคบัณฑทวารมณฑลและกองแก้วโกเมน แม้รวมกันให้พ่ายแพ้ชนะนั้น

จากเรื่อง “กามนิศ” ภาคสวรรค์ บทแรก (หรือบทที่ 22 ในต้นฉบับ)

ตัวอย่างที่ ๒

ภาษาเยอรมัน

XXII. IM PARADIESE DES WESTENS

ALS DER Erhabene in der Halle des Hafners zu Rajagaha diese Worte sprach, erwachte der Pilger Kamanita im Paradiese des Westens.

In einen roten Mantel gehüllt, der zart und glänzend wie ein Blumenblatt in reichem Faltenwurf um ihn herabfloß, fand er sich mit untergeschlagenen Beinen, auf einer mächtigen, gleichfarbigen Lotusrose sitzend, die mitten auf einem großen Teiche schwamm. Auf der weiten Wasserfläche waren überall solche Lotusblumen zu sehen, rote, blaue und weiße, einige noch als Knospen, andere, obwohl ziemlich entwickelt, doch immer noch geschlossen, aber unzählige offen wie die seine ; und fast auf einer jeden thronte eine menschliche Gestalt, deren faltiges Gewand aus den Blumenblättern emporzuwachsen schien.

Auf den schrägen Ufern des Teiches, im grünsten Gras, lachte ein Blumenflor, als ob alle Edelsteine der Erde hier in Blumengestalt wiedergeboren wären, ihren Glanz und ihr durchleuchtetes Farbenspiel beibehaltend, aber den harten Panzer, den sie in ihrem Erdenleben getragen, gegen die weiche, schmiegsame, lebendige Pflanzenhülle eintauschend. So war auch der Duft, den sie aushauchten, mächtiger als die herrlichste Essenz, die je in ein kristallenes Fläschchen eingeschlossen wurde, und hatte doch die ganze herzhaft Frische des natürlichen Blumenduftes.

ภาษาอังกฤษ

XXII

IN THE PARADISE OF THE WEST

At the time when the Master uttered these words in the hall of the potter at Rajagriha, the pilgrim Kamanita awoke in the Paradise of the West.

Wrapped in a red mantle, whose rich drapings flowed down about him, delicate and glistening as the petals of a flower, he found himself sitting with crossed legs on a huge, similarly coloured lotus rose which floated in the middle of a large

pond. On the wide expanse of water such lotus flowers were to be seen everywhere, red, blue, and white, some as yet mere buds, others; although fairly developed, yet still closed; but, at the same time, countless numbers were open like his own, and on almost every one a human form was throned, whose richly draped robes seemed to grow up out of the petals of the flower.

On the sloping banks of the pond, in the greenest of grass, there, laughed such a wealth of flowers as made it seem that all the jewels of earth had taken the form of flowers and had been reborn here. Their luminous play of colour they had retained, but the hard coat of mail they had worn during their earthly existence they had exchanged for the soft and clinging, the living vesture of the plants. In keeping with this change, was the fragrance they exhaled, which was more powerful than the most splendid essence ever enclosed in crystal, while yet possessing the whole heartsome freshness of the natural odour of flowers.

—ภาษาไทย

ยี่สิบสอง

ภูมิสุชาวดี

ขณะเมื่อพระศาสดาเจ้า ตรัสด้วยคำเหล่านั้นอยู่กับพระสาวก ณ หอนั่งนายช่างหม้อจังหวัดราชฤๅณนั้น กามนิตชายอาคันตุกะผู้จารึกแสงบุญดับจิตแล้วไปตื่นขึ้น ณ สวรรค์สุชาวดี

อันว่าสุคติภูมิที่สำคัญยิ่งนัก คือมหาสระปทุมทิพย์สถาน เป็นอุบัติภพสำหรับรองรับวิญญาณแห่งบรรดาสาธุชนผู้ประกอบกุศลจรรยา มีใจผ่องแผ้วสุจริต ให้ถือเอาซึ่งปฏิสนธิจิตเป็นอุปะปาติกะชาติย์ โดยธรรมเนียม แล้วและเสวยสุขารมณ์เกษมศานต์โสมนัสเป็นสุขผลสนองกัลยาสมบัติที่ประพฤติไว้ในไตรทวาร

จึงกามนิตผู้ตื่นขึ้น ณ สวรรค์โพธารุจิรายันนี้ บังเกิดมีสรรพพหุหุ้มด้วยรัตกัมพลวิภูษิต มีเชิงขายระบวยจิตรุ่งเรืองระยับตา ห้อยย้อยเป็นระย้าระยิบอยู่รอบตัวสี่ทิศขึ้น เหนกสืบบัวบานและอ่อนละมุนเป็นอันดี ส่วนอาการวิธมีผดแผกจากกรรมไคยกะสัถ์ กล่าวคือ กำลังนั่งขัดสมาธิปลั่งก้อย

บนดอกบัวอันส่งสรีรกับผ้ากัมพลนั้น ชุกานลอยเด่นเป็นสำคัญกลางสระใหญ่กว้างขวาง ก็และดอกบัว
 อย่างที่กามนิตสถิตินิสถานการยอมมีอยู่ใสวในสระไพศาลเหลือคณนา ทรงสถิตฐานต่างกันตามเวลาเช้า
 หรือเร็วที่บังเกิด เพราะเป็นผลบุญอันประเสริฐแห่งกัลยาณชน ขึ้นไปอุบถักอยทำเจ้าของเมื่อถึงคราว
 บ้างแดง บ้างเขียว บ้างขาว ที่เฟื่องผลแต่ยังตูมอยู่มากมี ชนิกขายกลีบเต็มที่แล้วเหมือนอย่างดอกซึ่ง
 กามนิตนั่งอยู่ ก็นับไม่ถ้วน แต่ละดอกล้วนมีสุขุมสรีระทรงพลตราภรณ์งดงามอร่ามตา ปราภฏอินทรี
 โผล่ออกมาจากกลีบบัวบาน

๖. ผู้แปลเป็นภาษาไทยใช้วิธีแปล
 ขยายความโดยค้นหาคำศัพท์ภาษาบาลีที่ให้ความ
 ความตรงกันกับคำศัพท์เดิม แล้วแปลเพิ่ม
 เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจโดยไม่ได้เปลี่ยนความ
 หมายเดิม ในข้อนี้เป็นความสามารถของ
 พระสารประเสริฐ เช่นในบทที่ ๓ (ผู้ฝั่งแม่

คงคา) ในฉบับภาษาเยอรมันมีคำศัพท์ว่า
 Opferschnur ฉบับภาษาอังกฤษใช้คำศัพท์ว่า
 Sacrificial Cord ส่วนฉบับภาษาไทยใช้คำ
 ศัพท์ภาษาบาลีว่า “พิธีสวมยัชโญปวีตสายรุ
 รามงคลพราหมณ์ตามลัทธิ”

III. NACH DEM UFER DER GANGA

ICH HEISSE Kamanita mit Namen und bin in Ujjeni geboren, einer weit
 im Süden gelegenen Stadt, im Lande Avanti, im Gebirge. Dort kam ich in einer
 begüterten, wenn auch nicht sehr vornehmen Kaufmannsfamilie zur Welt. Mein
 Vater ließ mir eine gute Erziehung zuteil werden, und als ich die *Opferschnur*
 anlegte, war ich schon ziemlich im Besitze der meisten Fertigkeiten, die sich für
 einen jungen Mann von Stand passen,

III

TO THE BANKS OF THE GUNGA

My name is Kamanita. I was born in Ujjeni, a town lying far to the south, in the
 land of Avanti, among the mountains. My father was a merchant, and rich, though

our family could lay claim to no special rank. He gave me a good education, and, when of age to assume the *Sacrificial Cord*, I was already possessed of most of the accomplishments which befit a young man of position,

สาม

ผู้พี่แม่กงกา

ข้าพเจ้าชื่อกามนิต เกิดที่กรุงอุซเซินอันเป็นนครมีภูเขาล้อมรอบ อยู่ไกลไปทางใต้ในแคว้นอวันตี บิดาเป็นพ่อค้า แม้มีตระกูลไม่สูงศักดิ์เป็นพิเศษ แต่ก็เป็นเศรษฐีมั่งมีมาก ท่านบิดาได้จัดให้ข้าพเจ้าได้รับการศึกษาอบรมในศิลปวิทยาเป็นอย่างดี เมื่อข้าพเจ้ามีอายุอันควรแล้ว ก็เข้าพิธีสวมยัชโญปวีตสายธูรวัมมงคลพราหมณ์ตามลัทธิ เวลานั้นข้าพเจ้ามีวิชาความรู้อันควรแก่กุลบุตรอย่างเชี่ยวชาญที่สุด

๗. บางตอนผู้แปลแปลเพิ่มโดยตีความเกินต้นฉบับไป เช่น

ภาษาเยอรมัน : *Achselzuckend wandte sich der Mönch an die jüngeren Brüder....*^๑

ภาษาอังกฤษ : *Shrugging his shoulders the monk turned ot the younger brethren*^๒

ภาษาไทย : พระภิกษุสูงอายุ ยกไหล่ (ตามวาทนาที่ตัดไม่ขาด) หันไปพูดกับเพื่อนภิกษุด้วยกันว่า...^๓

ผู้แปลตั้งใจแปลเกินที่จะเห็นได้ในวงเล็บและมีคำอธิบายว่า พระสารีบุตรชาติก่อนเคยเป็นลิงจึงทำกริยาอาการยกไหล่ไม่สำรวมในบางครั้งอันเป็นกริยาของลิง แต่ในต้นฉบับไม่ได้หมายความว่าลิงซึ่งอย่างนั้น การยกไหล่เป็นอาการของฝรั่งเวลาพูดแสดงความหมายเวลาไม่เข้าใจ หรือไม่ทราบจะกล่าวอย่างไรดีเป็นต้น

๘. บางตอนที่ต้นฉบับใช้ภาษาเป็นคำเดียวๆ หรือใช้ประโยคสั้นๆ ง่าย ๆ ผู้แปลก็จะใช้วิธีแปลตรงตัว คำต่อคำ เช่น

^๑ Karl Gjellerup, *Der Pilger Kamanita*. (Frankfurt : Rütten & Loening, 1970) S. 151.

^๒ John E. Logie, กามนิต แปลโดย เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป (กรุงเทพฯ : ศักยิตยสถาน, ๒๕๒๐), หน้า ๒๔๐.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๑.

ภาษาเยอรมัน : Aber Kamanita zeigte *ungeduldig* auf die Bahre : keine Zeit - sterben - mich mitnehmen - ihn sehen - berühren - selig sterben - mitnehmen - eilet !^๔

ภาษาอังกฤษ : Kamanita, however pointed *impatiently* to the stretcher - "No time - dying - take me with you - see him - touch - die happy - *with you* - hurry! - !" ^๕

ภาษาไทย : แต่กามนิต เอามือชี้ไปที่เปลหาม พุทธชาตระยะเป็นห่วง ๆ ว่า "อย่าช้า - จวนตาย - โปรดนำ - ผ้าพระองค์ - ถูกต้อง - ตายเป็นสุข โปรดเร็ว"^๖

ฉบับภาษาไทย ไม่ได้แปลคำว่า *impatiently*, *with you* และแปลอธิบายเพิ่มว่า "พุทธชาตระยะเป็นห่วง ๆ ว่า"

๙. ผู้แปลใช้จำนวนแปลเทียบเคียงตามกาลเวลา เช่น ในบทที่ ๑๐ หนังสือเล่ม

เดียวกัน (รหัสยลัทธิ) ซึ่งผู้แปลใช้เวลาศึกษาอยู่นานกว่าจะแปลได้

ภาษาเยอรมัน Also : *Das* 476 Sutram laulet : "Auch die göttliche, meint *ihr* ? - Nein ! - Unverantwortlichkeit - wegen des *Raumes*, der *Schrift*, der *Tradition*."

ภาษาอังกฤษ : Thus the Sutra reads : "The Devine also dost *thou* think ? - No ! - Irresponsibility - on account of *Space*, of *Scripture* of *Tradition*."

ภาษาไทย : พระสูตรมีความว่าดังนี้ "ผู้เจ้า คิดถึงเทวะด้วยฤา ? หามิได้ ! ไม่แน้นัก เพราะคัมภีร์ และพระคัมภีร์ (อติหาส)

ผู้แปลใช้สรรพนามว่า "ผู้เจ้า" เทียบเคียงกับคำว่า *thou* ซึ่งใช้ในภาษาโบราณ มีคำที่ไม่ได้แปลคือ "Space" และเพิ่มคำอธิบายว่า "อติหาส" และกล่าวผู้แปลจะหาคำแปลว่า "คัมภีร์" และ "คัมภีร์" มาแปลคำ *Scripture* และ *Tradition* ได้ ก็ต้อง

^๔ Karl Gjellerup, *Der Pilger Kamanita*, หน้า ๑๕๑.

^๕ เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป, กามนิต, หน้า ๒๔๐.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๑.

ไปค้นคว้าปรัชญาเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์อยู่
เป็นเวลานาน และแม้แต่ชื่อดอกไม้อ Oleander
ผู้แปลก็ได้สอบถามกันคว้ายู่นาน กว่าจะได้
ตรงกับดอกไม้ชื่อ “ยี่โถ” เป็นต้น

๑๐. ฉบับแปลไทยและอังกฤษ เพิ่ม
ความละเอียดในการแปลคำศัพท์ บางตัวมาก
กว่าต้นฉบับภาษาเยอรมัน เช่น ในบทที่ ๙
(ใต้ดาวโจร)

ภาษาเยอรมัน

Dieser merkwürdige Mann, der jetzt zum zweitenmal mein Retter wurde — mit Händen, die von dem von ihm geleiteten schrecklichen Kaliopfer noch blutig waren — war der Sohn eines Brahmanen. Weil er aber unter einer Räuberkonstellation geboren war, wandte er sich dem Räuberhandwerke zu. Zuerst hatte er den “Würgern” angehört, trat aber auf Grund wissenschaftlicher Erwägungen zu den „Absendern“ über.

ภาษาอังกฤษ

This remarkable man, who thus for the second time became my rescuer, — his hands yet bloody from the hideous Kali sacrifice he had conducted, — was the son of a Brahman. But because he had been born under the Robber Constellation he had taken to the trade of the robber. At first he had belonged to the “Thugs,” but went over for scientific reasons to the “Senders.”

ภาษาไทย

ชายคนนี้เป็นบุตรพราหมณ์ แต่เกิดในเวลาดาวฤกษ์โจรขึ้น จึงต้องเลือกอาชีพเป็นโจร
ในชั้นแรกเป็นโจรพวกรู้รัก^๑ ภายหลังเพื่อประโยชน์ในทางวิทยาได้มาเข้าพวกโจร “ผู้ส่ง”^๒

^๑ รู้ รัก เป็นภาษา ฮินดี สอดคล้องเป็นสถิติ แปลว่า คนโกงคนปล้นปล่อง เป็นชื่อของโจรพวก
หนึ่ง ไปกันเป็นพวก ผสมกับพวกเดินทางอื่น ๆ ถ้าพวกเดินทางเผด็จตัว ได้ชื่อ^๒ ก็เอาผ้าพันคอห่มอยู่ทุกตัวโจร
รักคอคนเดินทางให้ตาย เก็บเอาเงินทองของมีค่าแล้ว ก็เอาศพฝังเสีย พวกนี้ภาษาพูดกันโดยเฉพาะ อังกฤษ
เมื่อได้อินเดียก็ไม่ทราบถึงพวกนี้ พังมาทราบและปราบสนไปเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๒.

คำภาษาเยอรมันว่า "Würger" มาจากคำกริยาว่า "würgen" แปลว่า "รัดคอ, บีบคอ" คำว่า "Würger" คือ พวกโจรที่บีบคอเหยื่อจนตาย ผู้แปลฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า "Thugs" ซึ่งผู้แปลภาษาไทยได้ค้นพบคำศัพท์ว่า "รู้ก" และให้ความหมายในเชิงอรรถ

แสดงว่าทั้งผู้แปลฉบับภาษาอังกฤษและฉบับภาษาไทย ต่างก็พยายามค้นคว้าหาความรู้เรื่องคำศัพท์เฉพาะแล้วนำมาใช้ได้ ความหมายละเอียดกว่าต้นฉบับเดิม

๑๑. การแปลฉบับภาษาไทย มีการนำเอาบทแปลเก่ามาใช้โดยบอกที่มา เช่น ในบทที่ ๖ (บนลานอโศก) ได้กล่าวถึงพระนลซึ่งเป็นเรื่องแทรกในเรื่องมหากาพย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลจากฉบับภาษาอังกฤษซึ่ง Sir Monier Monier - Williams เป็นผู้แปลจากต้นฉบับภาษาสันสกฤตเมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๗ (พิมพ์ครั้งที่ ๒)

ภาษาเยอรมัน

„Du Sorgenloser! der Wehklage lausche der sorgenvollen Maid !

Der du den Namen trägst, Herzfrieden ! diesem Herzen den Frieden schenk !

Mit Blumenaugen umherspähend, sprechend mit Blätterzungen fein,

Gieb Kunde mir, wo mein Herzwalter wandert, wo jetzt mein Nala weilt“.

ภาษาอังกฤษ

“Thou Sorrowless One ! the heart-rending cry of the stricken maiden hear !

Thou that so fittingly 'Heartsease' art named, give peace of thy peace to me !

Eyes of the gods are thine all-seeing blossoms ; their lips, thy whispering leaves.

Tell me, oh ! tell where my heart's hero wanders, where my loved Nala waits.”

ภาษาไทย

“๐ อ้าคู้โศกนี้
อยู่กลางหว่างพนา
๐ ชุ่มชื่นรื่นอารมณ์
กุสุมกุสุมใจ
๐ อโศกกุสุมสุข
โศกเศร้าเฝ้าอรุ
๐ อโศกโยกกิ่งไกว
ได้เห็นพระภุชช
๐ พระนั้นชื่อพระนล
เป็นผัวนางทราวมัย

ศรีไสววิไลตา
เป็นสง่าแห่งแนวไพร ฯ
ลมเพยพัดระบัดใบ
เหมือนแลดูจอมภูผา ฯ
ช่วยคืบทุกข์ด้วยสัจครา
อ้อโศกโรคซ้ำร้าย ฯ
จงตอบไปตั้งใจหมาย
ผ่านมาบังภูอย่างไร
ผู้เรื่องรณธริษย์
นามนิยมทมนันตี ฯ”

(พระราชนิพนธ์พระนลคำหลวง สรรคที่ ๑๒)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้นฉบับภาษาเยอรมันได้เคยอ่านเรื่องพระนลจากมหาภารตะ เขาเขียนในบันทึกท้ายเล่มว่าเขาได้อ่านหนังสือพระเวท ชาคก ฯลฯ จากปราชญ์เยอรมันหลายคน แต่ไม่ได้อ้างถึง Sir Monier-Williams ซึ่งแปล *The Story of Nala* จากภาษาสันสกฤต ผู้เขียนสันนิษฐานว่า Gjellerup แปลความตอนนี้จากภาษาอังกฤษของ Sir Monier-Williams ซึ่งแปลจากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาอังกฤษก่อนเรื่องกามนิทประมาณ 10 ปี และใจความ

ก็ตรงกับฉบับแปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงแปลจากฉบับภาษาอังกฤษ เช่นกัน

แม้ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำมาใช้อ้างอิงในบทความจะเป็นเพียงส่วนน้อยเนื่องจากยังไม่มีเวลาจะเปรียบเทียบสำนวนเขียนและแปลทั้งสามสำนวนอย่างละเอียดทุกประโยค แต่ก็หวังว่าบทความนี้จะ เป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยสำหรับผู้สนใจทั่วไปและนักศึกษาที่เรียนเรื่อง การแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ๐

บรรณานุกรม

นฤมล จ้าวสุวรรณ. การแปลเยอรมันเป็นไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๒.

เสฐียรโกเศศ, นาคะประทีป. กามนิท. พระนคร : ศึกษิตสยาม, ๒๕๒๐.

Gjellerup, K. *Der Pilger Kamanita*. Frankfurt : Literarische Anstalt Rütten und Loening, 1907.

อักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร

๒๐ บาท

ปีที่ ๑๑ : ๑ (๒๕๓๑)

ประวัติวรรณกรรมวิจารณ์เงินจากอดีตถึง ค.ศ. ๑๘๔๐

อบอริจิน : ชาวออสเตรเลียพวกแรกสมัยก่อนประวัติศาสตร์

จดหมายเหตุเล็กซานเดอร์ ฮามิลตันเกี่ยวกับราชอาณาจักรสยาม

ศิลปะกับการสื่อสารทางสังคม : ความเป็นไปได้ในการวิจัยร่วมสาขา

ลักษณะเฉพาะของการอ่านทำนองเสนาะ (รายงานวิจัย)

ธอมัส เกรย์ผู้ร้อยกรองมรดกสุนทรอน์อ่อนหวาน

คติความเชื่อเกี่ยวกับสถานภาพกษัตริย์ : ภาพสะท้อนวรรณคดีอยุธยา

นามสกุลพระราชทาน : อัจฉริยลักษณ์แห่งองค์สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

ภูมิศาสตร์ในปัจจุบันและอนาคต

ภาพชีวิตพ่อใน 'เลอ แปร์กอร์โยต์' ของบัลซัค

การอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ : ทศณะของเซมเพลและโอเพนไฮม์

หวาง เหวินผิง

อนันต์ชัย เลาหะพันธุ์

สุพรรณดี กาญจนัญญิตี

เจตนา นาควัชร

นันทา ขุนภักดี

ปรีชา ช่อปทุมมา

สุรีย์ ทวีอุดมทรัพย์

กัณทิมา วัฒนะประเสริฐ

วิชัย ศรีคำ

อมรรัตน์ นิโครธานนท์

สุนัย ครองยุทธ

สั่งซื้อและสมัครสมาชิก (ปีละ ๔๐ บาท) ที่

นางสาวพันทิพา ศรีพันธุ์ผล

สำนักงานเลขานุการ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นครปฐม ๗๓๐๐๐ (ป.ณ. สนามจันทร์)